



NOORDZEEOVERLEG

Aan Ministerie van KGG
T.a.v. Minister van KGG
Mevr. S.Th.M. Hermans

Datum 17 december 2025
Betreft Inbreng Noordzeeoverleg voor
ontwerpprogramma VAWOZ

Noordzeeoverleg

www.noordzeeoverleg.nl

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)

Rijnstraat 8
Postbus 20901
2500 EX Den Haag
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Contactpersoon

info@ofl.nl

Ons kenmerk

IENW/BSK-2025/309862

Geachte minister,

Het Noordzeeakkoord (NZA) is in 2020 gesloten om de afspraken over windenergie uit het Klimaatakkoord ruimtelijk mogelijk te maken. Het Akkoord richt zich primair op de periode tot 2030, maar biedt tevens perspectief voor de ontwikkeling van windenergie na 2030. Binnen het Noordzeeoverleg (NZO) werk ik aan de uitvoering van het NZA. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging tussen de verschillende functies die nu en in de toekomst ruimte nodig hebben op zee, zoals energiewinning, scheepvaart, voedselproductie, visserij en het behoud van een gezond marien ecosysteem.

Noordzee

Het Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (pVAWOZ) beschrijft hoe de energie van toekomstige windparken op zee aan land kan worden gebracht, in de vorm van elektriciteit of waterstof. De Noordzee vormt daarbij het startpunt van meerdere verbindingen; vele kilometers kabels en leidingen zullen het gebied doorkruisen. De Integrale Effectanalyse (IEA, versie 5.0, d.d. 27 juni 2025, in opdracht van het ministerie van KGG) en het plan-MER (versie 5.0, d.d. 27 juni 2025, in opdracht van het ministerie van KGG) brengen de ruimtelijke en milieueffecten voor de Noordzeeregio in beeld.

De vele gepresenteerde routeopties (ordegrootte 30-60 (deel)routes) en de complexiteit van mogelijke effecten van elke optie en mogelijke cumulatieve effecten van alle opties tezamen, maken dat het voor het NZO niet mogelijk is een uitspraak te doen over alle afzonderlijke routeopties en aanlandlocaties. Op basis van het NZA zoekt het NZO naar integrale oplossingen voor veelzijdige ruimtelijke vraagstukken op de Noordzee. Daarom breng ik, namens het NZO, enkele aandachtspunten en raakvlakken met de afspraken uit het NZA onder uw aandacht. Ik verzoek u hiermee rekening te houden bij het opstellen van het ontwerpprogramma VAWOZ.

Aanpassingen uitrol windenergie op zee

Het pVAWOZ onderzoekt hoe 29 GW aan energie aan land kan worden gebracht via tien elektrische verbindingen en twee waterstofverbindingen in de periode 2031–2040. Het

doel uit de huidige Routekaart Wind op Zee om 21 GW eind 2031 te realiseren, is naar achteren geschoven. In uw Kamerbrief van 16 juli 2025 over het Windenergie Infrastructuurplan Noordzee heeft u gekozen voor een gefaseerde aanpak richting 2040 en een aangepast streefdoel. Graag hoor ik hoe deze keuzes de volgende stappen en de uitvoering van het pVAWOZ beïnvloeden. Hebben het afvallen van het windenergiegebied Lagelander (in verband met de grote belangen van visserij en mijnbouw in dit gebied, zoals aangeduid in de ontwerp-Partiële herziening van het Programma Noordzee 2022-2027) en de verwachte vertraging van de ontwikkeling van windenergiegebied 6/7 gevolgen voor de verdere ontwikkeling van de tracés?

Het NZO wijst erop dat nu windenergiegebied Lagelander afvalt, de routes door dit gebied een kans bieden om de routes door het natuurgebied Friese Front te vermijden. Daarbij uiteraard nog steeds rekening houdend met mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van windenergiegebied 6/7, constateren NZO-partijen dat over de mogelijke kwalificatie als Vogelrichtlijngebied niks is opgenomen in de IEA en plan-MER. Over de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden is in het NZA een afspraak opgenomen in bepaling 4.34.

Bescherming en versterking ecosysteem

Een belangrijk uitgangspunt van het NZA is dat het gebruik van de Noordzee moet passen binnen haar ecologische draagkracht. Een gezonde en duurzame Noordzee biedt niet alleen ruimte aan windparken, maar ook aan beschermde natuurwaarden en een toekomstbestendige visserij. De voorkeursroutes en aanlandlocaties die u in het pVAWOZ vastlegt, vragen daarom om een zorgvuldige ruimtelijke inpassing, zodat kwetsbare natuurgebieden worden ontzien. Dit betreft onder meer Natura 2000-gebieden en KRM-gebieden. Vanuit het NZO is eerder ook gevraagd om rekening te houden met andere ecologisch waardevolle gebieden, bijvoorbeeld waar zandkokerwormriffen voorkomen (zie NZA afspraak 4.35 over de bescherming van zandkokerwormriffen). Om kwetsbare kustzones te vermijden, verdient het de voorkeur aan te landen bij bestaande havens en industrieclusters, en te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor internationale verbindingen, zoals *LionLink*.

De IEA concludeert dat alle tracé-opties laag scoren op de effectbeoordeling voor de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (er is dus een negatief effect op de KRM). Ook bevestigt de IEA dat doorkruising van gebieden als het Friese Front, de Noordzeekustzone, de Voordelta, de Borkumse Stenen en de Haringvlietmonding zeer negatieve tot extra significant negatieve effecten heeft ten aanzien van aantasting van benthos, verstoring van vogels en invloed van elektromagnetische velden.

Als doorkruising onvermijdelijk is, zijn mitigerende en compenserende maatregelen in het belang van de natuur noodzakelijk, die vooraf (wettelijk) worden geborgd. In het NZA is afgesproken dat bij de aanleg van nieuwe infrastructuur op zee natuurbeschermende en -versterkende maatregelen worden genomen (zie NZA afspraak 5.2 over mitigatie en natuurversterkend bouwen). Ik beveel daarom aan het Afwegingskader Natuurvriendelijk Bouwen op de Noordzee (opgesteld door



Witteveen+Bos in opdracht van het Noordzeeoverleg en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, maart 2024) toe te passen in de projectprocedures waarin de verbindingen, zoals vastgesteld in het programma VAWOZ, verder worden uitgewerkt. Eveneens is in het NZO afgesproken en geconcludeerd dit Afwegingskader te benutten voor de aanleg-, exploitatie- en ontmantelingsfase van de infrastructuur.

Tijdens de gebruiksfase van de verbindingen is het belangrijk om effecten, zoals elektromagnetische velden of habitatverstoring, te monitoren. Ook is het raadzaam al in de ontwerpfase afspraken te maken over ontmanteling en hergebruik van materialen. Daarbij verdient hergebruik van bestaande gasleidingen voor waterstofverbindingen de voorkeur boven de aanleg van nieuwe infrastructuur.

Vanuit het oogpunt van bescherming van het ecosysteem heeft aanlanding van waterstof in Eemshaven, Grijpskerk of de Kop van Noord-Holland de voorkeur, omdat de aanlandroutes korter zijn en minder ingrijpend vanuit natuurspectief. Voor de elektriciteitsaanlanding hebben de routes in de 'middenkorridor' (voorheen zoekgebied Lagelander) de voorkeur van partijen, omdat deze routes de Natura 2000-gebieden vermijden en een hoger aantal aanlandingspunten faciliteren. De aanlandpunten bij Egmond aan Zee (6/7-EAZ1-E en 6/7-EAZ2-E) en/of Castricum (6/7-CAS1-E en 6/7-CAS2-E) genieten de voorkeur vanuit milieueffectperspectief, onder andere omdat het Natura2000-gebied Noordzeekustzone (bodembescherming) wordt vermeden.

Energiesysteem

In de IEA is ook gekeken naar de impact van de aanlanding van wind op zee op het energiesysteem. Met het oog op de belangen van het ecosysteem en andere gebruiksfuncties is een gebalanceerde afweging noodzakelijk, zeker gezien de kosten. Dit geldt bijvoorbeeld voor de keuze tussen spreiding of clustering van aanlandingen, en tussen offshore of onshore elektrolyse.

Partijen geven aan dat directe elektrificatie de voorkeur heeft boven de productie van groene waterstof. Tevens wordt opgemerkt dat waterstofopslag in het document nog weinig aandacht krijgt. Gezien de lange tijdlijn voor de uitrol van het pVAWOZ is het belangrijk dit aspect niet buiten beschouwing te laten.

De NZO-partijen zien kansen om ruimtelijke en ecologische impact van de aanleg van kabels in het kader van VAWOZ op kustgebieden en andere kwetsbare zones te verminderen door de voorkeur te geven aan de 'middenkorridor' voor elektriciteitsaanlanding (zie ook hierboven) en het clusteren van kabels.

Voor een verantwoorde aanleg van alle kabels en leidingen benoemen zij enkele essentiële randvoorwaarden:

- het vermijden van ecologisch waardevolle gebieden;
- het vooraf borgen van mitigatie en compensatie;



- het waarborgen van de veiligheid van gebruikers en infrastructuur (mijnbouw en wind, inclusief het waarborgen van een veiligheidszones voor mijnbouwplatforms en de wettelijke nazorgplicht voor verlaten assets) tijdens de installatie van alle kabels;
- het ontwikkelen van elektrolyse bij de aanlandlocaties om betere systeemintegratie en inpasbaarheid op het hoogspanningsnet te bevorderen.

Het is van belang bij de ontwikkeling van de tracés niet alleen rekening te houden met bestaande en toekomstige mijnbouwinstallaties, maar ook met verlaten boorgaten en de bijbehorende nazorgverplichtingen van mijnbouwoperators. Daarnaast raden NZO-partijen aan om in het programma VAWOZ en de projectprocedures de ontmanteling van mijnbouwplatforms in aanmerking te nemen. De verwachting is dat in 2032 de ontmanteling van olie- en gasinfrastructuur een piek bereikt. Er kan dus niet alleen in ruimte maar ook in tijd geoptimaliseerd worden in het ontwerp en de aanleg van routes.

Visserijruimte

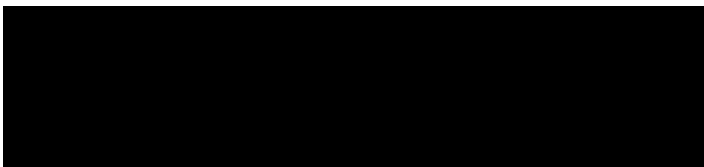
Een toekomstbestendige visserij heeft ruimte nodig op de Noordzee. In de IEA zijn de effecten op de visserij onderzocht. Graag onderstreep ik het belang van overvisbare kabels en leidingen en het verzoek om in het ontwerp van de kabeltracés en bij de aanlandingen waardevolle visgebieden zoveel mogelijk te ontzien. Ruimteverlies kan beperkt worden door waar mogelijk routes te kiezen parallel aan bestaande kabels en leidingen.

Samenhang en toekomstbestendigheid

Tot slot benadrukt het NZO het belang van een toekomstbestendige reservering van ruimte en van samenhangende keuzes voor aanlandlocaties, land- en zeeroutes. Daarvoor is een integrale afweging noodzakelijk tussen de routeopties op zee en de routes over land. Bepaal aanlandingslocaties in samenhang met toekomstige netuitbreidingen en reserveringen voor de periode na 2030, gezien de verwachte toename van windenergie op zee.

Met belangstelling zie ik uit naar het ontwerpprogramma VAWOZ, waarover u komend voorjaar een besluit zult nemen. Graag ontvang ik een toelichting op het ontwerpprogramma in het NZO.

Hoogachtend,



Voorzitter Noordzeeoverleg

